

ברכת הגומל

תהלים פרק קז

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו: יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר: ... תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו ... יוציאם מחשך וצלמות ומוסרותיהם ינתק ... ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם ... יורדי הים באניות עשי מלאכה במים רבים. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם: ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה:

מסכת ברכות דף נד עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: ארבעה צריכין להודות - יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. יורדי הים מנלן? - דכתיב: "יורדי הים באניות וגוי המה ראו מעשי ה'", ואומר: "ויעמד רוח סערה יעלו שמים ירדו תהומות" (תהלים קז), ואומר: "יחוגו וינועו כשכור", ואומר: "ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקתיהם יוציאם", ואומר: "יקם סערה לדממה", ואומר: "וישמחו כי ישתקו", ואומר: "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם".¹ הולכי מדברות מנלן? - דכתיב: "תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' וידריכם בדרך ישרה, יודו לה' חסדו". מי שחלה ונתרפא - דכתיב: "אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אכל תתעב נפשם וגוי, ויצעקו אל ה' בצר להם וגוי, ישלח דברו וירפאם וגוי, יודו לה' חסדו". מי שהיה חבוש בבית האסורין, מנלן? - דכתיב: "ישבי חשך וצלמות וגוי, כי המרו אמרי אל וגוי", ואומר: "ויכנע בעמל לבם וגוי", ואומר: "ויצעקו אל ה' בצר להם", ואומר: "יוציאם מחשך וצלמות וגוי", ואומר: "יודו לה' חסדו".²

מאי מברך? - אמר רב יהודה: ברוך גומל חסדים טובים.³ אביי אמר: וצריך לאודויי קמי עשרה, דכתיב: "וירוממוהו בקהל עם" (תהלים קז). מר זוטרא אמר: ותרין מינייהו רבנן, שנאמר: "ובמושב זקנים יהללוהו" ... רב יהודה חלש ואתפח, על לגביה רב חנא בגדתאה ורבנן, אמרי ליה: בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא. אמר להו: פטרתון יתי מלאודויי.⁴

תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק א דף סד טור ב/הלכה ג

יחזקאל אבא מברך על ירידת גשמים: יתגדל יתקדש יתברך יתרום שמך מלכינו על כל טיפה וטיפה שאת מוריד לנו ... רבי יוסה בר יעקב סלק מבקרה לרבי יודן מוגדליא. עד דהוא תמן נחת מיטרא. שמע קליה, אמר: אלף אלפים אנו חייבין להודות לשמך מלכינו על כל טיפה וטיפה שאת מוריד לנו שאת גומל טובה לחייבים.⁵

רמב"ם הלכות ברכות פרק י הלכה ח

¹ הגמרא לא מסתפקת בפסוק הראשון: "יורדי הים באניות" והאחרון: "יודו לה' חסדו", אלא טורחת ומביאה את הפסוקים שמורים על הסכנה המוחשית שיורדי הים היו נתונים בה. האם נוכל ללמוד מכאן שרק מי שנקלע לצרה בים חייב להודות? ומה עם מי שנסע לשייט תענוגות ולא אירע בהפלגתו שום סכנה? להלכה, לא נפסק כך ואין צורך בסכנה בפועל, מספיקה הסכנה הפוטנציאלית. אבל בימינו התעוררו רבים וטובים על ברכת הגומל בטיסות לשם תענוגות ובילויים, אם באמת צריכים לברך בשם ומלכות.

² ראה ספר אבודרהם ברכת הראייה, השבח וההודאה: "נשאל רבינו האיי למה התלמוד מונה אלו הד' צריכין להודות על זה הסדר ואינו מונה אותם כסדר שהם כתובים בתלים: הולכי מדברות וחבוש שיצא מבית האסורים וחולה שנתרפא ויורדי הים? והשיב כי הפסוק מונה תחלה המסוכן יותר והתלמוד מונה הרגיל ומצוי תחלה שיורדי הים מצויים יותר מהולכי מדברות וכל אחד ואחד מחבירו. וסימן לאלו הד' וכל החיים יודוך סלה. חיים נוטריקון חבוש. ים. ייסורין דהיינו חולה. מדבר". וכן הוא בתוספות על הדף במסכת ברכות שם: "דקרא נקט סדר המסוכנין יותר תחלה וגמרא נקט המצויין תחילה". לגבי מידת הסכנה בתקופת המקרא, קשה להתווכח. אבל לגבי מידת המצוי בתקופת הגמרא, האם יורדי הים היו מצויים כ"כ ויותר מאנשים שהיו חולים?

³ כך באירועים מיוחדים, אבל כך גם בחיי יום יום. ראה נוסח "הגומל לחסדים" שאנו אומרים כל בוקר עפ"י נוסח הגמרא במסכת ברכות ס"ב: "ויהי רצון מלפניך ה' אלהי שתרגילני בתורתך ודבקני במצותיך, ואל תביאני לא לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון, וכוף את יצרי להשתעבד לך, ורחקני מאדם רע ומחבר רע, ודבקני ביצר טוב ובחבר טוב בעולמך, ותנני היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ותגמלני חסדים טובים, ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל". גומל חסדים מראש. בבחינת, אם אזכה ל"גומל חסדים" לכתחילה ותתני לחן וחסד בכל יום ויום, לא אבוא לסכנה ולא אצטרך לומר גומל חסדים בדיעבד.

⁴ מכאן משמע שאין הנוסח מעכב וזה אולי המקור לכך שיש נוסחאות שונות. והשווה עם פסחים קטו ע"ב: "אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזא דקא מדלי תכא מקמיה. אמר להו: עדיין לא קא אכלינן, אתו קא מעקרי תכא מיקמן? אמר ליה רבה: פטרתן מלומר מה נשתנה". אלא שכאן זהו "טופס ברכות" (ירושלמי ברכות פרק א דף ג עמוד ד, ויקרא רבה לד) ואילו בהגדה זה "סיפור". מאידך גיסא, דווקא בהגדה צריך להבין מה פירוש: "פטרתנו מלומר מה נשתנה". פטור ממה? מלספר ביציאת מצרים שכל המרבה בה הרי זה משובח? כנראה שהכוונה היא שפטרתנו מהצורך להציג את הדברים בנוסח של שאלה וחזרת השאלה למקרה שלנו.

⁵ בירושלמי, אין את ברכת הגומל של הארבעה שהיו בסכנה ונצלו, אבל יש ברכת גומל על הגשם!

ארבעה צריכין להודות: חולה שנתרפא, וחבוש שיצא מבית האסורים, ויורדי הים כשעלו, והולכי דרכים כשיגיעו לישוב.⁶ וצריכין להודות בפני עשרה ושנים מהם חכמים, שנאמר: "ויורמומוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו". וכיצד מודה וכיצד מברך? עומד ביניהן ומברך: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב.⁷ וכל השומעין אומרים: שגמלך טוב הוא יגמלך סלה.⁸

ספר כלבו סימן כ"ד"ה ואם היה

ואחר כך גולל הספר ומברך לאחריה אשר נתן לנו תורת אמת, ועונה החזן וכל השומעים אמן... ואם היה צריך להודות אומר: הגומל לחייבים טובות שגמלני ברחמי וברוב חסדיו, ועונין החזן וכל הקהל: אמן! צור שגמלך כל טוב, הוא יגמלך סלה חן וחסד אמן.⁹

בית יוסף אורח חיים סימן ריט אות ב ד"ה מאי מברך

מאי מברך הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב. כך היא גירסת הרי"ף (מג). והרמב"ם (פ"י ה"ח) והרא"ש (סי ג). אע"פ שהנוסחא בגמרא בספרים שלנו היא ברוך גומל חסדים טובים גירסת הני רבוותא עיקר ופירוש הברכה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הגומל לחייבים וכו' כלומר אפילו לאותם שהם חייבים דהיינו שהם רשעים... עם כל זה, גומל להם טובות. וגם אני כאחד מהם, שאף על פי שאיני הגון גמלני כל טוב: ומה שכתב: והשומעים אומרים אשר גמלך כל טוב וכו'. אינו בגמרא אלא שהרמב"ם כתבו בפ"י (שם).¹⁰

ספר אבודרהם ברכת הראייה, השבח וההודאה ד"ה וכתב ה"ר

כתב ה"ר גרשום ברבי שלמה פעם אחד קם אחד מהמון העיר שאירע נס לבנו וברך בבית הכנסת הגומל ואני גערתו בו מפני שטעה ב' טעיות ובירך ברכה לבטלה. הטעות הא' כי אפי' על נס עצמו אינו חייב לברך הגומל אלא ברוך שעשה לי נס א"כ שלא כדין בירך ששנה מטבע הברכה שנתקנה לנס ובירך ברכה אחרת שלא נתקנה אלא בדי' הצריכין להודות. ועוד כי אפי' הברכה היא שנתקנה לנס לא הי' לו לברך אלא במקום הנס. והטעות האחרת שאפי' ברוך ברכת הנס ובמקום הנס שלא כדין בירך כי האב אינו חייב לברך על נס בנו אלא הבן ובן הבן מחוייבים בנס אביהם ואבי אביהם עכ"ד.¹¹

בית יוסף אורח חיים סימן ריט אות ד - ה ד"ה ואם בירך

⁶ ברמב"ם, שוב יש לנו סדר אחר. האם זה הסדר המצוי או המסוכן בימיו? האם כרופא, נתן קדימות לחולים שראה יום יום? ועוד, ראה שהרמב"ם אינו מזכיר הולכי מדבריות, אלא הולכי דרכים! ועוד נידרש לשינוי לשוני "קל" זה בהמשך.

⁷ את התוספת "לחייבים" כבר חידש הרי"ף בפירושו למסכת ברכות מג ע"א: "מאי מברך אמר רב יהודה אמר רב ברוך גומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב". ולפי דברינו לעיל, יש לו גם סמך מנוסח הירושלמי לברכת הגומל על הגשמים.

⁸ תוספת זו שהקהל עונה למברך היא, כפי הנראה, חידוש של הרמב"ם. בדומה לנוסח המקובל בעדות המזרח שאומרים: והמברך יתברך. ובהפוך לברכות אחרות, ברכת אבליים למשל, בה האבל עונה למנחמו (יש עוד דוגמאות של דו-שיח מעין זה?). נראה, אגב, שפשוט תשובה זו טמונה במילה "סלה" שהיא מילת חיזוק לאישוש הגמול שיהיה לזמן רב אם לא לעד. אולי לומר שהגמול הזה יישאר בעינו לעד ולא תיכנס שוב לצרה. שברכת הגומל הזו תהיה האחרונה!

⁹ ראה גם נוסח ראב"ן ברכות סימן קצ"ז: "ומאי מברך בא"י אמ"ה גומל חסדים לחייבין". ריבוי הנוסחאות מראה שנוסח ברכה זו התפתח עם השנים והיו בו גוונים שונים, כולל, כאמור, חידושו של הרמב"ם שהקהל עונה למברך. אולי הסיבה לכך היא שאין לברכה זו מקור תנאי, אלא אמוראי בבל הם שהתקינו אותה. ראה שוב הירושלמי לעיל. דבר שני שאנו לומדים מנוסח זה הוא הצמדת העניין לקריאה בתורה, כנראה כדי לקיים את ההלכה שצריך לומר את הברכה בפני עשרה ושיהיו שם שני תלמידי חכמים. ראה גם ספר המנהגים (טירנא) הגהות המנהגים מנהג של שבת אות (מ): "ואחר שקרא לו החזן את הפרשה יברך ברכת התורה ויוסיף לברך: בא"י אמ"ה אשר גומל טוב לחייבים, והשומעין עונין: מי שגמלך טוב[ה] הוא יגמלך (כל) טוב סלה". אבל ענין "החייב" שמי שאומר הגומל צריך לקבל עליה, זה מנהג מאוחר ו"חומרה יתירה" שלעתים גורמת כאב ראש מיותר לגבאים ולא מוסיפה שלום וריעות.

¹⁰ ראה משנה ברורה שם סימן ריט ס"ק ד: "הגומל לחייבים טובות – פירוש, אפילו לאותם שהם חייבים עכ"ז גומל להם טובות וגם אני אע"פ שאיני הגון עכ"ז גמלני בכל טוב. ונוסח זה אינו מעכב כל שאמר ענין הברכה וכדלקמיה בס"ד. כתב הרמב"ם המברך צריך שיהיה עומד בשעת ברכה ובדיעבד יצא אף בשיבה".

¹¹ הראשונים נחלקו אם להרחיב את ברכת הגומל גם לסכנות אחרות, או לצמצמה ולהעמידה רק על ארבעה המקרים שנמנו בגמרא. אבודרהם שייך לסייעת המצמצמים. במקום אחר, הוא מוכן להסכים, בדיעבד, גם להגומל של מי שהלך מעיר לעיר, והדרכים היו אז בחזקת סכנה גדולה. ראה דבריו בברכת הראייה, השבח וההודאה: "יש אומרים שאין מברכין ברכת הגומל כשהולכין מעיר לעיר דס"ל שלא הצריכו להודות אלא להולכי מדברות דשכיחי בהו חיות ולסטים והא דאמרין בירושלמי (ברכות ד, ד) כל הדרכים בחזקת סכנה לא אמרו אלא לענין תפלה הדרך בלבד שכל הדרכים צריך אדם לבקש רחמים על נפשו אבל ברכת הגומל במקום סכנה איתקון. אבל עתה נהגו העולם לברך ברכת הגומל אפי' כשהולכין מעיר לעיר". מנהג אשכנז היה שלא לברך הגומל בהולכים מעיר לעיר. ראה גם דבריו בפירושו לסידור התפילה (ספר אבודרהם ברוך שאמר ופסוקי דזמרה): "מזמור לתודה (תהילים ק) כנגד מאמר שני שהוא יהי אור ועליו מודים הבריות כי כלם צריכין לאורה, וזהו שכתוב (איוב כה, ג) ועל מי לא יקום אורה, ועל כן כל אדם חייב להודות לו. ותמצא במזמור זה ארבעה שמות כנגד ארבעה הצריכין להודות". האור הוא דבר רחב וכולם צריכים להודות, אבל "הגומל", רק ארבעה אלה.

וממ"ש רבינו דלא חשיב ברכה לבטלה מה שבירכו הם אע"פ שלא נתחייבו בה שהם נתנו שבח והודאה למקום על הטובה שמזמין להם. יש ללמוד על מה שנוהגים קצת אנשים שכשילודת נשותיהם עומדים ומברכים ברכת הגומל דלאו ברכה לבטלה היא דכשם דרב חנא בגדתאה ורבנן אע"פ שלא היו חייבים בברכה זו היו מברכים אותה כדי לתת שבח והודאה למקום על הטובה שהזמין להם שנצול רב יהודה כך מי שילדה אשתו אע"פ שאינו חייב בברכת הגומל יכול לברך אותה כדי לתת שבח והודאה למקום על הטובה שהזמין לו שניצולה אשתו.¹²

מחזור ויטרי הלכות פסח (עמ' 254-310) סימן נג ד"ה והשלש מצות

ומה שנהגו בלילי פסח הראשונים לעשות שלש מצות למצוה ממדה אחת. מפני ששלש מצות של תודה נעשות ממדה. ואמרינן בהרואה: ארבעה צריכין להודות. יוצא מבית האסורין כו'.¹³

מדרש תהלים (בובר) מזמור קז ד"ה [ה] תעו במדבר

תמן תנינן ארבעה צריכין להודות, ואלו הן הולכי מדברות, מן הדא דכתיב: תעו במדבר בישימון דרך וגו' יודו לה' חסדו, אף כאן דור המדבר דוגמא לכל הדורות.¹⁴

מדרש שכל טוב (בובר) שמות פרק יז

"חסדי ה' אזכיר תהילות ה' כעל כל אשר גמלנו ה', ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרוב חסדיו" (ישעיהו סג ז) - למדנו שכיון שאדם שומע גבורות הקב"ה שעושה בעולמו, וטובות שהוא גומל לחייבים או לחסידיו, צריך ליתן הודאה לפניו, ולהזכיר חסדיו בכל זמן, ומקבל שכר על כך.¹⁵

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו: יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר: ומארצות קבצם ממזרח וממערב מצפון ומים: תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו: ... וידריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב ... ישם מדבר לאגם מים וארץ ציה למצאי מים: ויושב שם רעבים ויכונו עיר מושב: ויזרעו שדות ויטעו כרמים ויעשו פרי תבואה: ויברכם וירבו מאד ובהמתם לא ימעט ... יראו ישרים וישמחו ... מי חכם אלה ויתבוננו חסדי ה':¹⁶

חג שמח

¹² ראה ספר מהר"ל (מנהגים) הלכות מילה שמוצא סמך לילודת לומר הגומל משום שהתינוק יצא מבית הסוהר ... : "אומרים קיים את הילד הזה לאביו ולאמו וגו' עד הודו לה' כי טוב כל"ח. נראה בעיני הטעם משום דאיתא בגמרא אמרו לו אשתו ילדה זכר מברך הטוב והמטיב. ו"מ משום ארבעה צריכין להודות ואחד מהם היוצא מבית האסורים וכן התינוק יצא כן מאסורי מעי אמו". אז האמא אומרת בשם הילד? ומה איתה עצמה? הבית יוסף אינו נזקק להסברים אלה ופשוט מרחיב את הגומל לילודת שהייתה בסכנה וניצלה. ובהמשך הסימן הוא מרחיב זאת גם לכל מי שהיה בסכנה וניצל. ראה שם סימן ר"ט אות ט: "כתב ה"ר דוד אבודרהם ... שהנעשה לו נס אינו מברך הגומל וזה לשון אחרות חיים (שם) ההולך תחת קיר נטוי ועל הגשר שמזכירין לו עונותיו יברך הגומל אחר שעבר י"ל כיון דדבר קצר הוא לעבור מהרה אינו נחשב לסכנה כל כך עכ"ל. וכתב עוד יש אומרים שארבעה בלבד צריכין להודות אבל אחרים שבירכו היא ברכה לבטלה וכן פסק ה"ר שם טוב פלכו בשם התוספות דאלו הארבעה דוקא והוא הדין בכל מקום שמזכיר התלמוד מספר עכ"ל: אבל הריב"ש כתב בתשובה (סי' שלז) שאלת הא דאמרינן בפרק הרואה ארבעה צריכין להודות מי נימא הני דוקא וא"כ אפילו נפל עליו כותל או ניצל מדריסת שור ונגיחותיו וכיוצא בנסים כאלו אינו חייב לברך או נימא דכל שכן הוא. תשובה: נראה שצריך לברך שהרי הולכי מדברות שצריכין להודות זהו מפני סכנת אריה וגנבים המצויים בדרכים וא"כ כשעמד עליו אריה לטרפו אפילו בעיר אם גנבים באו לו אם שודדי לילה וניצל מהם וכיוצא בנסים אלו כל שכן שצריך להודות ולא הזכרו הארבעה בכתוב אלא מפני שהם מצויים תמיד בדרך מנהגו של עולם ברוב האנשים וכל שכן הנעשה לו נס וניצול ממיתה עצמה שהרי קבעו עליו ברכה אחרת לברך כשיעבור עוד במקום ההוא הוא ברוך שעשה לי נס במקום הזה וכל שכן שמיד שניצל צריך הוא להודות כדרך הארבעה שצריכין להודות ולא שיפטור מברכת ההודאה בברכת שעשה לי נס שחיבוהו לברך כשישוב לעבור במקום ההוא ואולי לא יעבור שם לעולם ולא יברך אותה ברכה אלא ודאי נראה שברכת ההודאה מברך אותה מכל מקום עכ"ל".

¹³ מחזור ויטרי רואה את יציאת מצרים כיציאה מבית האסורים ואי לכך שייכת לאותם ארבעה שצריכין להודות. ולכן כל שלוש המצות נאפות מכמות (מידה אחת) כי הן כמו מצות שמביאים על קרבן תודה בבית המקדש (ויקרא ז יב). וזהו סמך גדול לימנו.

¹⁴ ומכאן ראייה שבכל דור, כל מי שהולך במדבר וחוצה אותו בשלום צריך להודות. אלא שהסמך מדור המדבר, מביא אותנו לגומל של ציבור, שהרי בדור המדבר לא היה מדובר באדם בודד. מכאן שוב ניתן ללמוד על חובה של הגומל גם על הציבור בכללותו.

¹⁵ יש הרבה דרכים להודות לגומל לחייבים טובות, גם אם לא בנוסח המדויק של "ברכת הגומל", שמדרש זה אכן איננו נדרש לה. הוא מדבר על הודאה בכלל, לאו דווקא על "ברכת הגומל". ראה שהוא גם דורש פסוקים מישעיהו, לא מתהלים שמאד מתאימים ליום זה: "חסדי ה' אזכיר תהילות ה' כעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרוב חסדיו: ויאמר אף עמי הנה בנים לא ישקרו ויהי לך למושיע: בכל צרתם <לא> לו צר ומלאך פניו הושיעם באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם".

¹⁶ אם נשוב ונקרא את פרק קז בשלמותו ובעיון, נראה שבפשוטו, נראה שברכותו מדבר בכללותו מדבר בהצלה לאומית וכוללת, ראה בפרט פסוקים ג-ו בפתיחת הפרק ופסוקים לה-לח לקראת סיומו. בתווך, נמצאים אמנם ארבעה המקרים שחז"ל למדו מהם על הצלת היחיד, מה גם שבזמנם לא הייתה הצלת הציבור ועדיין לא הגיעה הגאולה ולא נקבצו הגלויות. אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו ופשיטא שהצלת היחיד עטופה בפרק זה בהצלה לאומית כללית של קיבוץ גלויות ופריחה כלכלית בארץ. ואולי זו כוונת המשורר כאשר הוא חותם את הפרק בפסוק: מי חכם וישמור אלה ויתבוננו חסדי ה". צריך לדעת להתבונן בחסדי ה' ולהודות על כל הטוב אשר נתן לנו. ואם לא בברכת הגומל, אזי בשיר והלל שהצילנו ממדבר הגלות, ומשה אותנו מים של סערות ורדיפות וריפא חולינו ונכותנו הלאומיים והציאנו מבית האסורים לחירות עולמים!

ושנזכה לגאולה השלימה
מחלקי המים

אשירה לה' כי גמל עלי

בצמא ורעב, בפוגרומים ופרעות

והנה שמע העם הזה קול
ובא האות:

קום, לך לך אל הארץ הזאת
שם אראך הדרך לחיות,
לא תוסיף עוד לנוע ולתעות
ויבואו אחים ואחיות,
מכל שאר מדבריות
וארץ ציות,
ונטעו כרמים ובנו הפרצות
ויזכו לתקומה לקיבוץ גלויות,
ויראו בני שלשים וריבעים
סבים וסבתות, כהנה עוד ועוד

ולא נאמר תודה לאל צבאות?

ולא נברך הגומל לחייבים טובות?

חוליינו נשאנו אלפים שנה
כל חולי מצרים וכל מכה,
אשר כתובים וגם שאינם כתובים בתורה
עלינו יום יום ניגף ונישא,
והתקיימו בנו תוכחות שבספר ויקרא
ולא חיסרנו גם אלה שבמשנה תורה,

והנה ראה זה פלא

חיזיון ופליאה,

פצענו חובשו

ועלתה ארוכה,

ידנו שרעדה

להלמות עמלים נשלחה,

רגלנו שמעדה

הייתה כאילה שלוחה,

ומגזע ישי חוטר בריא ואיתן יצא

כולו לרפואה ותפארה

ולא נאמר הלל ותודה?

ולא נברך הגומל באהבה רבה?

אלפים שנה טולטלנו בסערות ים
ירדנו ועלינו מצולות שאון דכים,
כדוגית וספינת אגוז שקברניטה נרדם
בקולות מים רבים, במשברי ים,
וראה זה פלא פתאום העם הזה קם
זקנים ונערים מכל קצווי עולם,
ופניהם אל ארץ אבותם מכורתם
בספינות פליטים ומעפילים עושים דרכם,
לא נס ליחם ולא נפלה רוחם
וזכו לעצמאות ולא בחינם,
קרקע לרגלם, קורת גג לראשם
עובדים אדמתם ויש שכר לפעולתם.

ולא נאמר תודה ונדרנו לא ישולם?

ולא נברך הגומל לאל בורא עולם?

אלפים שנה היינו בבית האסורים
חבושים, מוכים, מושפלים ומעונים,
אל תשמידום אמרו החשמנים
רק תשפילום כאחרון האסירים,

והנה אחזקה בעם הזה רוח פלאים
שבר מוסרותימו, ניתק האזיקים,
ובכל הדרכים ובכל המשעולים
לציון שם רגלים ופעמים,

ובאו ברננה גאולים ופדויים

שובבו נתיבות והסירו מכשולים,

בנו בתים והולידו ילדים

ידעו גם שכול, צער ויגונים,

ארץ ישראל נקנית בייסורים

וששו איתה משוש כל המתאבלים

ולא נאמר תודה, שיר הלל ומזמורים?

ולא נודה לגומל לנו חסדים טובים?

גרנו אלפיים שנה בארץ תלאובות

בארץ ציה ומדבר שממות,

אכלנו שרב ביום וקרח בלילות

מארץ לארץ הוספנו לנדוד,

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלנו כל טוב

מי שגמלנו כל טוב הוא יגמול את מדינת ישראל כל טוב סלה.
חג שמח
מחלקי המים, ירושלים